

DEPREM ŞURASI'NIN ARDINDAN

Oktay ERGÜNAY(*)

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca 29 Eylül – 1 Ekim 2004 tarihleri arasında İstanbul'da 3 gün süren bir "Deprem Şurası" düzenlenmiştir. Ön hazırlık çalışmaları yaklaşık olarak bir yıl süren bu şura, organizasyon ve içerik açısından başarılı olmuştur.

Ülkemizde deprem zararlarının azaltılması konusunda yapılması gereken çalışmaların, genel çerçevesini belirlemek amacıyla, 10 Aralık 2003 tarihinde, Bakanlıkça bir panel düzenlenmiş ve bu panelde mevcut kurumsal yapılanmadan hukuksal düzenlemelere, depreme dayanıklı yapı teknolojilerinden mevcut yapıların deprem güvenliklerinin belirlenmesine, deprem gözlem ve araştırma stratejilerinden, afet bilgi sistemleri oluşturulmasına, halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesinden eğitim sistemine, yapı ve yerleşmelerin etkin denetimlerinden yer seçimi esaslarına kadar uzanan çok geniş bir bakış açısı ile sorunlar tartışılmış ve yapılacak "şura" için gündem önerileri geliştirilmiştir.

Daha sonra, Bakanlıkça ek düzenlemeler yapılarak Deprem Şurası Genel Sekreterliği oluşturulmuş, şura çalışmalarının daha verimli olarak yürütülebilmesi amacıyla 7 ayrı komisyon kurulması kararlaştırılmış, Şura'ya katılacak kurum, kuruluş ve kişiler belirlenmiş ve komisyon çalışmalarını yönlendirmek amacıyla "Komisyon Çalışmaları Kitapçığı" hazırlanmıştır.

Bu hazırlık çalışmaları bitirildikten sonra, Bakanlık, 13 Nisan 2004 tarihinde, kendi iç düzenlemelerini yapmak üzere, komisyonları toplantıya davet etmiş ve 30-35 kişiden oluşan her komisyon kendi başkan, başkan yardımcısı ve raportörlerini seçerek, çalışmalara fiilen başlamışlardır.

Bakanlıkça belirlenen komisyonların adları aşağıda verilmektedir.

- Kurumsal Yapılanma Komisyonu
- Mevzuat Komisyonu
- Afet Bilgi Sistemi Komisyonu

- Mevcut Yapıların İncelenmesi ve Yapı Denetimi Komisyonu
- Yapı Malzemeleri Komisyonu
- Kaynak Temini ve Sigorta Komisyonu
- Eğitim Komisyonu

13 Nisan 2004 tarihinde fiilen çalışmaya başlayan bu komisyonlar, komisyon raporlarının en geç 13 Temmuz 2004 tarihine kadar Bakanlığa teslim edilmesi kararı üzerine, çok yoğun ve özverili bir çalışma yapmışlar ve raporlarını, Temmuz 2004 ayı başında, basılmak üzere, Bakanlığa teslim etmiştir. İlgilenen kişiler, bu raporları Bayındırlık ve İskan Bakanlığından temin edebilirler.

2. DEPREM ŞURASI ÇALIŞMALARI

Yukarıda da belirtildiği gibi, 29 Eylül – 1 Ekim 2004 tarihleri arasında İstanbul'da yapılan "Deprem Şurası" çalışmalarına kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve konu ile ilgili kişilerden 353 kişi davet edilmiş ve bunların 309'u Şura çalışmalarına katılmıştır.

Zaman darlığı nedeniyle, her komisyona, raporlarının sunulması ve tartışılması amacıyla iki saat zaman ayrılabilmiştir. Üç günlük yoğun bir çalışma temposu ile yürütülen çalışmalar sırasında 109 konuşmacı söz almış ve komisyon raporları hakkında eleştiri, görüş ve önerilerini belirtmişlerdir.

Toplantının son günü, biraz acele ile "Şura Sonuç Bildirgesi" hazırlanmış ve fazla tartışılmadan, düzenlenen bir basın toplantısı ile Sayın Bakan tarafından yazılı ve görsel basına açıklanmıştır.

İlgilenenler, "Şura Sonuç Bildirgesini" Bayındırlık ve İskan Bakanlığının web adresi, www.bayindirlik.gov.tr, adresinden elde edebilirler.

3. SONUÇ

Deprem Şurası'nın yapılması, çok yoğun faaliyetlerin organizasyonu, koordinasyonu ve şuranın başarı ile tamamlanması konusunda Bakanlığın göstermiş olduğu performans, gerçekten takdire değerdir.

(*) Ulusal Deprem Konseyi Başkan Yardımcısı

Ayrıca, zaman darlığı nedeniyle, yeterince tartışılmadan hazırlanmış olmasına rağmen “Deprem Şurası Sonuç Bildirgesinde” ilgili komisyon raporlarında yer alan öneriler ve geliştirilmesi gereken alanların hemen tümü yer almıştır. Bunların arasında;

- Afet Yönetimi sisteminin yeniden düzenlenmesi ve ülke için “Zarar Azaltma ve Müdahale” stratejik planlarının hazırlanması,
- Kurumlar arasındaki koordinasyon ve işbirliği eksikliğinin ortadan kaldırılabilmesi için, Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün, doğrudan Başbakan'a bağlı, ayrı bütçesi ve fonu olan, idari ve mali özerkliğe sahip bir “Afet Yönetimi Üst Kurumu” veya Genel Sekreterliği olarak yeniden yapılandırılması,
- Konu ile ilgili diğer kurum ve kuruluşların görev, yetki ve sorumluluklarının, komisyon Raporları doğrultusunda yeniden düzenlenmesi,
- Yerleşme ve yapılaşmalarla ilgili, imar ve afetler mevzuatının yapı, imar ve afetler mevzuatı olarak ve ülke ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenlenmesi ve bu düzenleme içerisinde mikro – bölgeleme, kentsel risk faktörleri, sakinim planları gibi yeni imar araçlarının yer alması,
- Halkın bilinçlendirilmesi faaliyetlerinin Milli Eğitim Bakanlığınca, sistematik ve sürdürülebilir bir yaklaşımla ele alınması,
- Ülke genelinde, depremlerin izlenmesi, kaydedilmesi, değerlendirilmesi, arşivlenmesi ve ilgililerin yararlanmasına sunulabilmesi için Ulusal Sismik Ağ sistemlerinin kurulması ve afet bilgi sistemlerinin oluşturulması,
- Mesleki yeterliliği esas alan ve sigorta unsurunu da içeren yeni bir Yapı denetim Yasasının hazırlanması ve ülke genelinde yaygınlaştırılması,
- Deprem zararlarının azaltılması konularına yönelik mesleki ve hizmet içi eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması,
- Yapı malzemeleri ile ilgili standartların Avrupa Birliği müktesebatına uygun hale getirilmesi ve uygulamada etkin denetimin sağlanması, vb gibi bir çok konu bulunmaktadır.

“Şura Sonuç Bildirgesinde” yer alan pek çok konunun uygulamaya geçirilmesi Bayındırlık ve İskan Bakanlığının sorumluluğundadır.

Bakanlık, kendi görev alanlarına giren konularda gerekli hazırlıkları yapmak üzere Aralık 2004 ayı içerisinde bir eylem planı hazırlamış ve kendisine bağlı Genel Müdürlüklere görevler vermiştir. Ayrıca yapılması gereken faaliyetlerin izlenmesi ve koordinasyonu içinde Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı görevlendirilmiştir.

Hazırlanan eylem planında, yukarıda sayılan Şura önerileri ile ilgili faaliyetlerin en geç 1 yıl içerisinde bitirilmesi hedeflenmiştir.

4. ÖNERİLER

Deprem Şurası sonuçlarının uygulamaya aktarılabilmesi için, Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca hazırlanmış olan “Eylem Planı” incelendiğinde, bazı eksik tanımlar veya yanlış yorumlanabilecek ifadelerin yer aldığı görülmektedir.Örneğin;

1. Diri Fay Veri Tabanı hazırlanması görevi Afet İşleri Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Aslında bu görev, ülkenin jeolojik ve tektonik haritalarını hazırlamakla görevli Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün ana görevleri arasındadır. Bu konuda Bakanlık adı geçen Genel Müdürlükle iş birliği yapılmalıdır.
2. Mevcut Yapı Stokunun Deprem Açısından Değerlendirilmesi konusu, Yapı İşleri Genel Müdürlüğüne görev olarak verilmiştir. Bu Genel Müdürlük öncelikle mevcut kamu yapılarının değerlendirilmesini yapmalı, ancak bunun için öncelikle, bina türü yapıların deprem güvenliklerinin nasıl belirleneceği konusunda, bir standart geliştirmelidir. Kamu yapıları dışındaki diğer yapıların değerlendirilmesi ise, bu standart doğrultusunda, yerel yönetimlerce yapılmalıdır.
3. Eylem planında, Başbakanlık, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, TMMOB vb gibi kuruluşlar tarafından yapılması gereken çalışmaların nasıl yapılacağı ve takip edileceği belirsizdir. Bu konuda Başbakanlık Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü ve DPT ile koordinasyon sağlanması gerekmektedir.
4. Kamu yöneticilerinin eğitimi için sorumlu birim, Başbakanlık değil İçişleri Bakanlığı olmalıdır.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığının, Eylem planının uygulanması sırasında, aşağıdaki önerilerin dikkate alınmasında, yarar görülmektedir.

1. Yapılan her faaliyet için, ilgili kamu ve kurum ve kuruluşları, üniversiteler, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının görüş ve önerileri alınmalı ve Deprem Şurası çalışmalarında olduğu gibi geniş katılım ve görüş birliği sağlanmalıdır.
2. Hazırlanacak yasa tasarısı taslakları ve depreme ilişkin diğer faaliyetlerde başta “Ulusal Deprem Konseyi” olmak üzere, ilgili kurum ve kuruluşlarla, üniversiteler, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının görüş, öneri ve destekleri sağlanmalıdır.
3. Bakanlığın üstlendiği görevlerin çokluğu ve ağırlığı dikkate alındığında, bu görevleri yürütebilecek, bilgili ve deneyimli teknik personel alt yapısının mutlaka güçlendirilmesi ve teknik personelin özlük haklarının geliştirilmesi gerekmektedir.
4. Bakanlığın ilgili genel müdürlüklerince yürütülmesi planlanan faaliyetlerin büyük bir kısmı yoğun teknik danışmanlık gerektirmektedir. Bunu sağlayabilmek için,Şura komisyon raporlarında da belirtildiği şekilde “Deprem Mühendisliği Türk Milli Komitesi” yeniden yapılandırılmalı ve bu komiteye sürekli danışmanlık görevi verilmelidir.